

RUANDA-URUNDI

Exc.MI P. D. ALOYSII BIGIRUMWAMI

Episcopi Nyundoënsis (Nyundo)

Nyundo, le 19 mai 1960

Eminence,

En réponse à votre lettre du 21 mars 1960, je prends la respectueuse liberté de vous faire quelques suggestions, de vous soumettre quelques projets, d'émettre différents vœux.

Voici les différents points qu'il me semble bon d'aborder, de revoir ou d'approfondir:

I. *Le Catéchuménat:*

- 1) le programme
- 2) la durée
- 3) les cérémonies du Baptême étalées (cf. le compte-rendu de la réunion des Evêques du Ruanda-Urundi, à consulter éventuellement chez les PP. Blancs, via Aurelia, Rome).

II. *La Chrétienté:* un programme des instructions religieuses:

- 1) sermons et homélies
- 2) le catéchisme
- 3) les conférences, les cercles d'études, l'Action Catholique.

III. *La liturgie et la pastorale:*

1) Un indult plus large en vue d'adapter celles-ci aux circonstances de lieux et de personnes, sous le contrôle des Ordinaires qui en référeraient à Rome.

2) Emploi plus étendu de la langue vivante dans les lectures et les chants publics.

3) Rites liturgiques davantage adaptés aux pays.

Ex.: La génuflexion, chez nous, pourrait facilement céder le pas à une inclination de la tête ou un battement des mains.

Sel à donner, dans le rite du Baptême, avec une cuillère ou dans le creux de la main quand il s'agit d'adultes.

IV. *Les Prêtres:*

- 1) Vie communautaire.
- 2) Certains exercices de piété en commun.
- 3) Conférences théologiques, pastorales, sociales et économiques.

V. *Le Bréviaire:*

- 1) Une meilleure adaptation aux prêtres séculiers voués au ministère pastoral:
  - a) Une vraie prière, non une corvée (opus Dei et non onus diei).
  - b) Notes explicatives et intentions diverses.
  - c) Un abrégé de la vie des saints.
  - d) Faculté de pouvoir le réciter en langue vivante.

VI. *Les Religieux:*

- 1) Leurs relations avec l'Ordinaire.
- 2) Leurs relations avec le clergé local.
- 3) Leurs relations entre eux.
- 4) Leur apostolat missionnaire.
- 5) L'Action Catholique dans des contacts immédiats.

VII. *Les Diares:*

- 1) « Operarii pauci », d'où nécessité des diares dans les pays de missions.
- 2) Diares célibataires: Au Ruanda-Urundi, nous avons la possibilité d'enrôler dans l'apostolat des célibataires catéchistes; ceux-ci après un certain temps d'épreuve (disons dix ans) pourraient être ordonnés diares en vue d'aider les prêtres dans l'administration des sacrements (baptême et Eucharistie) et dans la prédication. On pourrait leur confier la garde des Saintes Réserves dans les succursales centrales. Il recevraient, cela va de soi, une formation théologique et religieuse.
- 3) On pourrait choisir les diares parmi les Religieux des Congrégations diocésaines locales et parmi les Auxiliaires laïcs célibataires (instituteurs, moniteurs, catéchistes).

VIII. *Les Ecoles:*

- 1) Le programme religieux des Ecoles Catholiques.
- 2) Le programme religieux dans les Ecoles non-catholiques.
- 3) L'Action Catholique à exercer dans les Ecoles.

Veillez agréer, Eminence, l'expression de mon entière communion de pensées et de sentiments dans le Seigneur.

✠ LOUIS BIGIRUMWAMI
Evêque de Nyundo

2

EXC.MI P. D. MICHAËLIS NTUYAHAGA

Episcopi Usumburaënsis (Usumbura)

Usumbura, die 7 mai 1960

Eminentissime Princeps,

Ignosce dilationi meae in proponendis suggestionibus pro commissione antepreparatoria Concilii Oecumenici. Vicariatus apostolicus Usumburaënsis erectus est die undecima iunii anno Domini 1959. Consequenter primam invitationem, datam die duodevicesima iunii, non recepi. Repetitionem recepimus in medio exercitiorum paschalium, ita ut possibilitas evanisset coetum generalem parochorum consulendorum Dioeceseos congregandi.

Ecce tamen aliqui articuli propositi.

1. Auditio Missae ab acatholicis

Protestantes, propter difficultatem ecclesiam suam adeundi, adsunt functionibus sacris in aliquibus stationibus missionalibus nostris. Quid faciendum? Apostolatus causa, bonum est eos allicere. Pastoraliter autem periculum adest ut nostri fideles scandalizentur ita ut credere possint catholicismum et protestantismum idem utique esse, quod saepe saepius Protestantes contendunt. Essetne solutio eos indistincte in ecclesiis nostris recipere?

2. Breviare Breviarium

Concedatur exempli gratia ut sacerdotes officium feriale vel sanctorale totum per annum eligere possint.

In paroeciis nostris clerus defatigatus est confessionibus, catechismi instructionibus, operibus diversis paroeciae. Officium festinanter recitandum est sero cum advesperascit a sacerdote lassitudine diei confixo. Officium relative facile et breve melius pietati sacerdotali faveret.

In magnis stationibus secundariis nostris inveniuntur 3-4.000 fideles. Sacerdos plerumque semel in mense eos adit. Solius eius est Missam legere; christianos instruere; confessiones audire (circa 250 in die); instructiones speciales catechumenis, pueris scholae, associationibus iuvenilibus vel adultorum dare... Indultum petitum et datum est, quo sacerdos breviarii recitatione dispensatur occasione concursus fidelium magni. Sed, ut patet, semper habetur concursus magnus in istis statio-

nibus secundariis, quarum quaecumque statio missionalis 4 vel 5 numerat. Essetne possibile dispensationem generalem obtinere pro sacerdote in istis stationibus secundariis ministerium exercituro. Breviarium sero et defatigatus recitare plus angaria videtur quam preces.

3. *Administratio sacramentorum*

1. *Absolutio collectiva.* Convicium nobis pervenit aliquas circumscriptiones ecclesiasticas votum emisisse ut facultas concedatur dandi absolutiones collectivae. Generatim sacerdotes a Burundi et praesertim sacerdotes indigeni huic facultati opponuntur. Tempore ordinario, in statione principali, poenitentes non sunt tam multi ut, pluribus confessoribus praesentibus, hac facultate utendum sit. Cum concursus fit magnus, id est generatim ante festivitates, praesertim Pascha, adsunt peccatores, qui monitione, instructione egent. Haec tantum in administratione individua sacramenti Poenitentiae dari possunt.

In stationibus secundariis christiani summum semel in mense praesentia sacerdotis gaudet. Contactu personali cum sacerdote egent ut melius regantur. Absolutiones collectivae permittere est christianos nostros laxismo exponere et voluntati ad viam difficilem perfectionis tendendi frenis inicere.

2. *Diaconatus catechistarum.* Res agitur etiam, ut dicunt, ordinem diaconatus aliquibus catechistis conferre. Suntne aliqua ministeria ab eis exercenda?

In stationibus secundariis baptizare — extra periculum mortis — cum sacerdos moratur venire? Videtur necessarium esse diaconum ad hoc faciendum?

Ibidem Sacram Communionem distribuere, sacerdote absente? Hoc supponeret indultum Sacram Eucharistiam in iisdem sacellis custodiendi et fidelibus distribuendi per functiones dominicales vel quandocumque aegrotis. Generatim catechistae nostri sunt boni. Sed ad confidendum iis talem responsabilitatem requiruntur cautiones formationis ac securitatis.

Si formatio petitur, distinguendae sunt variae classes catechistarum. Istaee distinctiones procul dubio aemulationes et negotia facerent. Insuper pro formatione horum catechistarum fundatio numeraria peculiaris a dioecesibus ut necessaria habetur, simul ac pro status vitae sustentatione digna responsabilitate assumpta, et non solum pro eis sed etiam pro familiis, quoniam sponsati sunt.

Pro custodia securae Sacrarum Specierum necessum est eis permittere Sanctum Sacramentum noctu in domu sua custodire; aediculae stationum

secundariarum generatim sat periclitantur. Impensae dioecesum non permittunt eas ita saepire, ne incommodum videatur.

Consulendum erit successioni horum catechistarum. Et si ibi bonus non inveniatur et impossibile sit alium aliunde advocare, necesse erit contentum esse minus bono. Scandalizabuntur catholici nostri, qui intima vitae catechistarum bene noscunt?

Aliam formulam meliorem intueri videtur, scilicet religiosi, non magisterio in scholis, sed institutioni catechisticae addicturis ordinem diaconatus conferre. Itidem ex-seminaristae, haud sufficienter intelligentes, sed percupidi manendi in servitio Ecclesiae et omnibus qualitatibus ad hoc requisitis instructi, eodem honore frui possent. Haec formula videtur tanto se intrudere, quod catechistae minus remunerati quam discipuli sui rari fiunt. Instituendus erit ordo catechistarum, ut gradus inferior presbyteratus et in auxilio presbyteratus. Haec formula neminem scandalizaret, immo vero catholici nostri ei assentient. Praeter ordinem, fratres religiosi nostri ut sacerdotes ab eis considerantur.

4. *Liturgia*

Optandum esset ut in Missa lecta et praesertim cantata ad minus epistolae et evangelia in lingua vernacula legantur vel cantentur, item lectiones et prophetiae, si adsunt. Prima pars Missae est essentialiter catechesis et catholici eam nullomodo intelligunt.

Ordinarium Missae in lingua vernacula cantare, essetne cum detrimento sensus unitatis Ecclesiae? Verum est quod, si ubicumque fides, i. e. « Credo » in eadem lingua cantetur, id sensui unitatis Ecclesiae faveret. Itaque hanc auctorizationem rogantes, non excludimus totaliter canticum latinum hymnorum « Gloria » et « Credo ». Rogamus ut vicissim cantari possint lingua latina et lingua vernacula, ut ita dicam.

5. *Rituale*

Sunt mores regionis nostrae qui boni sunt. Sufficeret eos lustrare ab aliquibus maculis superstitionis ad eos in Rituale sacro Ecclesiae recipiendos. Possem permultos ex eis proferre circa matrimonium, nativitatem, initium anni, sementem, conditionem puerperae post partum, etc. Possibile esset eis studere. Possumus Ecclesiae petere eos ad dignitatem sacramentalium producere?

6. *De structuris et de iure Ecclesiae*

Propositiones praecedentes tractant in ordine principali de pastoralibus. Superest ut tractetur de structuris Ecclesiae in Africa. Multa hac

de re exponenda essent, sed hodie satis habebō id deprehendere, quia tempus me deficit propositiones enucleare.

Applicatio quotidiana legum Ecclesiae Ordinariis est in magna difficultate. Sunt enim in statu tam diverso quam eo, qui iustificavit redactionem huius atque illius canonis. (Putā canonibus de bonis temporalibus Ecclesiae!). Mihi fortiter persuasum est legem universalem utilem, immo necessariam esse, sed tractu pari Ecclesia semper admisit existentiam iuris peculiaris. Hoc ius adhuc elaborandum est pro Ecclesia in Africa.

Nihil mallo quam opera praeparatoria Concilii in redactione novi iuris rationem habere notae catholicitatis Ecclesiae simul ac problematum structurarum, quas civilisationes hodiernae postulant. In prospectu est, ut mihi videtur, studia necessaria esse ad stabiliendas organizationes regionales (executionis vel studiorum), quae ut tales a codice non praevidentur (puta CELAM).

Eminentissime Princeps, ecce propositiones meae ex cleri mei consensu. Doleo hanc quaestionem tam tarde discere potuisse.

Dum igitur vota faustorum eventuum formulo, oro ac orationes praecipio pro invento tam felici quam geniali Suae Sanctitatis, Patris omnium fidelium, ad reunificandos Christianos.

Te, Eminentissime Princeps, precor sensus meae intimae coniunctionis in Domino Nostro Iesu Christo acceptos habere

et humilem servum me profiteor

✠ MICHAËL NTUYAHAGA
Episcopus Usumburaënsis

3

Exc.MI P. D. ANDREAE PERRAUDIN

Episcopi tit. Cataquensis, Vicarii Ap. Kabgayensis (Kabgayi)

Kabgayi, die 4 septembris 1959

Eminentissime Princeps,

Litterae Eminentiae tuae, me rogantes ut Pontificiae Commissioni antepaeparatoriae communicem animadversiones, consilia et vota circa res et argumenta quae in futuro Concilio tractari poterunt, mihi feliciter advenerunt. Pergratum mihi est pro eis gratias agere.

Deum prae oculis habens, annuente Summo Numine Beatae Virginis

Mariae, omnibus mature perpensis, heic adiuncta vota suggerere audeo et Eminentiae tuae omni cum libertate et sinceritate propono.

Omni qua par est reverentia orationibus Eminentiae tuae me commendans, addictissimus et obsequentissimus in Domino maneo.

✠ ANDREAS PERRAUDIN
Episcopus tit. Cataquensis
Vicarius Ap. Kabgayiensis

PRIMA PARS: Vota quae directe respiciunt conditiones quae melius exercitium vitae christianae favere possunt.

A) *Vita sacramentalis*

1. Revisio caeremoniarum et precum Missae Romanae ut sensus doctrinalis Missae melius extollatur (ad exemplum: revisio Tridui Hebdomadae Sanctae).

2. Concelebratio permittatur ad nutum Ordinarii in circumstantiis extraordinariis verbi gratia in adunationibus multorum sacerdotum sive in sessionibus synodalibus, sive in exercitiis spiritualibus.

3. Ut preces et lectiones ante « Canon » Missae (sic dicta « Liturgia Verbi » secundum auctores recentiores) in lingua vernacula proponantur. Haec proclamatio verbi Dei et Ecclesiae efficit efficacitatem propriam quae insuper fideles sacrificio sacro praeparat. Opportune igitur videtur ut adstantes ea intelligere possint.

4. Permittatur distribuendi Sacram Eucharistiam omni tempore, legibus ieiuniis tamen observatis, praesertim durantibus itineribus in stationibus secundariis missionum.

5. Simplificentur praescriptiones circa administrationem Extremae Unctionis et rituum benedictionis apostolicae, praesertim si simul conferuntur.

6. Restauratio Ordinis Diaconatus. Munus illorum diaconorum praesertim consisteret in: instructionibus Catechismi; distributione Sacrae Eucharistiae; administratione Baptismatum.

Ad obligationem coelibatus adstringi possent vel non. Ad diaconatum ordinari possent exempli gratia membra laica Sodalitatum vel Congregationum vel etiam catechistae dummodo antea sedulo quoad fidem et mores praepararentur et exproberentur.

B) *Vita orationis*

1. Permissio utendi Rituale integro in lingua vernacula, salva tamen forma sacramentorum.

2. Adaptatio imaginum, symbolorum quae in precibus litaniarum occurrunt ad mentem fidelium.

3. Simplificatio recitationis privatae Breviarii.

C) *Quoad vitam sacerdotalem clericorum attinet*

Ut urgeatur obligatio vitae communis pro clero paroeciae adscripto ad normam can. 134.

SECUNDA PARS: Vota circa codificationem actualem iuris ecclesiastici.

1. In adiunctis hodiernis distinctio inter territoria ecclesiastica iuris communis et territoria iuris missionalis, cum omnibus consecrariis iuridicis (v. g. Vicarii Apostolici) sat salebrosa videtur.

2. Optandum est ut relationes Ordinarium inter et congregationes religiosas quoad opus apostolicum (scholae, opera, etc.) attinet, strictius definiantur.

3. Adaptatio quintae partis libri tertii *C.I.C.*, scilicet de beneficiis sicut et sextae partis de bonis Ecclesiae temporalibus desideratur. Conditiones hodiernae oeconomicae eam maxime urgent.

4. In praxi, applicatio partis tertiae libri quarti *C.I.C.* ansam praebet permultis difficultatibus propter nimias obscuritates et omissiones textus actualis. Ad laesiones iuris praeveniendas optatur melior formulatio iuridica horum canonum.

TERTIA PARS: Vota quae progressum homogeneum doctrinae revelatae respiciunt.

1. Elaboratio theologiae episcopatus (uti iam a schematibus in Concilio Vaticano compositis propositae). Sic dicta elaboratio secumfert accuratiorem formulationem de iuribus et officiis episcoporum in *C.I.C.*

2. Elaboratio theologiae laicatus. Consequenter opportune videtur structuram iuridicam actionis catholicae determinare, id est iura et officia quae a mandato laicis collato profluunt.

3. Elaboratio theologiae hominis (aliis verbis: anthropologiae christianae). Ibidem tractari potest de valore christiano corporis et laboris ex gratia: laboris scientificae, professionis, aedificationis « civitatis terrenaе » actione politica christianorum). Ita hoc adversaretur doctrinae nocivae communismi et altera ex parte ansam praeberet sensum positivum et christianum adspirationibus populorum sic dictorum « coloris » extollendi.

4. Participatio officialis Ecclesiae Catholicae Romanae dialogo oecumenico cum « ecclesiis » Orthodoxiae et « denominationibus » prote-

stanticis (adunatis in Concilio Universale Ecclesiarum — World Council of Churches — et in Concilio Internationale Ecclesiarum christianarum — International Council of Christian Churches). Modus huius participationis esset verbi gratia erectio Commissionis vel Congregationis Romanae officialiter mandatae ad positiones in nomine Ecclesiae Universalis adoptandas (ad typum Commissionis Biblicae).

✠ ANDREAS PERRAUDIN
Episcopus tit. Cataquensis
Vicarius Ap. Kabgayensis

4

EXC.MI P. D. LAURENTII DÉPRIMOZ
Episcopi tit. Mataritani in Proconsulari

Astrida (Ruanda), die 25 augusti 1959

I. Maior simplicitas optatur in collatione quarumdam indulgentiarum quae pendent ex benedictione rosariorum, crucium, numismatum ...; scilicet omnibus sacerdotibus approbatis concederetur potestas benedicens et erigendi confraternitates adnexas, sine obligatione adscribendi:

- a) coronas SS. Rosarii;
- b) coronas Sanctae Birgittae;
- c) coronas Patrum Crucigerorum;
- d) Scapularem B. M. V. de Monte Carmelo;
- e) Crucifixi imagines cum indulgentia plenaria in articulo mortis;
- f) item pro erectione stationum Viae Crucis.

II. Maior optatur simplicitas in Baptismi administratione, sc.:

- a) suppressio impositionis salivae, ad verba: « Ephpheta ... »
- b) suppressio unctionum olei catechumenorum in pectora et inter scapulas (et hoc propter decentiam...)

c) una tantum fieri deberet interrogatio pro omnibus baptizandis quando sunt plures quam quinque:

- 1) « Credis in Deum patrem ... »
- 2) « Credis in Iesum Christum ... »
- 3) « Credis et in Spiritum Sanctum ... »

III. Quoad matrimonia celebranda in locis missionum, optandum esset reductio in unum Constitutionum Apostolicarum:

- 1) *Altitudo* ... ex P. Pauli III (iunii 1537)
- 2) *Romani Pontificis* ex P. Pio V (2 augustis 1571)

3) *Populis ...* ex P. Gregorio XIII (25 ianuaris 1885).

In unum coadunentur et simplicentur... ad commodum missionariorum!

IV. In sacellis Religiosarum, pro commoditate sacerdotum, optandum est ut uteretur eodem privilegio ac Carmelitarum ubi tabernaculum duplicem habet portam: unam scilicet ferream aut ligneam, alteram vero vitream. Quando Religiosae adorare desiderant solemniter SS. Sacramentum, quin sacerdos adeat, aperiunt portam ferream aut ligneam et vident SS. Sacramentum trans portam vitream.

✠ LAURENTIUS DÉPRIMOZ
Episcopus tit. Mataritanus in Proconsulari

5

CONVENTUS ORDINARIORUM RUANDA URUNDI ¹

---

¹ Cf. pp. 203-205.